

Mirtse Zsuzsa
(1967, Budapest)
író, költő, szerkesztő,
Magyar Ezüst Érdemkereszt
díjas

Mirtse Zsuzsa

Bölcsőmben magam ringatom

Pandémia I–II.

Vannak képek, amelyek csak bennem vannak bekeretezve. Elbánt velük az idő, elkallódtak, talán valamelyik költözéskor, sorsuk nem is érdekes így utólag, hiszen nincsenek már, és soha többé nem lesznek. A sokrekeszes, öreg fadobozzal együtt – amelyben nagyanyám tartotta őket – elvesztek az életemből.

Sokáig felelőtlen voltam a tárgyaimmal, ahogy magammal szemben is. Annyira természetesnek fogadtam el a jelenlétüket, mint a levegőt, ami akkor is van, ha nem teszek érte semmit, és mindig számíthatok rá. Nem így volt.

De van egy másik kis fadoboz is valahol mélyen bennem, amelyet nem tudok elhagyni: az emlékezetem őrzi, a benne lévő képekkel együtt.

Az egyik kép éppen százéves lenne. Nem pontosan, de egy év ide vagy oda ilyen messzeségben nem számít. Cakkos, megsárgult szélét barnával pettyezte az idő, mintha égi kávé lötytyent volna rá. Odakint tombolt a spanyolnátha, láthatatlan kéz válogatta csokorba áldozatait egy óriási, fekete vázába. A képen lévők közül egyikőjük hamarosan szintén e csokor szála lesz.

Jó ideje már csak magamban nézegetem azt a képet. Már nem tudom a térdemre fektetni, forgatni az ujjaim között. Nem hibáztatom magam, hogy elveszett, hogy nem tudtam vigyázni rá, de sajnálom, hogy az emlékezetem maradt az egyetlen hiteles forrás, amikor újra és újra szeretném felidézni. Márpedig szeretném, mert ezzel a képpel dolgom van.

A szép nőknek még a korai halált is megbocsátják, gondoltam sokszor, amikor a képen ülő fiatal nőre néztem. Most is őt látom magam előtt. Tömött, gesztenyeszín haját kontyba tűzve viselte, kezében karonülő baba, nagyanyám.

Az asszony fejét felszegve, szemét kicsit összehúzva néz felém, felhőtlen és büszke, még nem tudja, hogy nemsokára egy másik házba költözik, oda, ahol nincs idő és álom és szenvedély.

Teste öles tüzeknek tudója. Mellette szál egyenes férfi, dédapám. Jóval idősebb, jóval hidegebb és magasabb nála. A férfi szeme talán jégszürke lehetett, ezt sosem kérdeztem meg nagyanyámtól, de az biztos, hogy abban a színben volt valami, ami a havas hegycsúcsokra emlékeztetett. Tekintete úgy hatol át rajtam, mint a sebészkes, amikor finommetszést ejt a bőrön. Akire ránéz, azt rabul is ejti.

Védtelen vagyok vele szemben, ahogy az az asszony is. Gyereket akart szülni neki, ajándékot a hegynek, amennyit csak lehet, felnevelni a kicsinyeiket, rendes életet élni, akkor is, ha otthon haragudtak rá. Nem ilyen sorsot szántak neki, nem ilyen ember oldalán. Özvegyasszony akar lenni húsz év múlva?

Hogy hogyan lett volna, azt nem tudhatta meg. Néhány hét múlva az ő homlokán is ott volt a kereszt: teste katlanná vált, saját tüzeiben porladt el, tömött, gesztenyeszín hajából egyetlen tincs sem maradt.

A gyerekeknek viszont új anya kellett, üzekedni sem tud férfiember egyedül. Így lett nagy-

Tavaszi (80 × 90 cm, olaj, vászon, 2016)

anyám kétnyelvű, mert az új asszony nem beszélt magyarul.

Sokszor álmodom is vele, a dédanyámmal, aki fiatal nő maradt a fejében örökre. Pedig haját nem fésülték már száz éve, finom ujjaira por rakódott, legyek szálltak szempillájára, szemét becsukni rég nem tudta már.

Nem beszélhet hozzám, mégis megnyilvánul, jelen van, csak máshogy. Nem akarom megfejteni őt, mint azokat az álmimat, amikor véretem csapolják, áldozati oltárhoz kötöznek, máskor ellopják az autómat, ami már amúgy évek óta nincs is. Amikor bogozom, mi lehet

a kastély, mi elől menekülök, miért olvad el a kulcs a kezemben, mi közöm van vajon az arc nélküli emberhez, aki hátulról erőszakoskodni próbál velem. Miért kell költöznom folyamatosan, mikor és miért változom szarvassá, kígyóvá, kik azok az emberek, akik egy templom fülkéiben ülnek kitekert végtagokkal, miért vak a szolga, aki a kőkapuban mossa a lábamat.

Az ő jelenléte körül nem képződnek kérdések. Máshogy lenne jó megtudni, hogy mit üzen.

De lehet, hogy azért kellett szülnie dédanyámnak, hogy alig több mint száz évvel később itt sétálhassak a kis tó mellett, és én sétálhassak

itt pontosan akkor, amikor éppen a legszebb az aranyvessző, s ha felnézek az égboltra, a fűzfák hajlékony ágai között a látszólag eseménytelenül kék égboltot bámulhatom. Olyan, mint a szemem: nem mutatja a felhőit, pedig ott vannak azok, ha nem látszanak, akkor is.

Vannak helyek, amelyekhez felhevülve indulunk, bevenni készülünk, mint egy középkori harcos a várat: ereinkben a birtoklásvágy zubog. És vannak helyek, amelyeket nem akarunk meghódítani, legyőzni, mert azt szeretnénk képzelni, hogy eleve hozzánk tartoznak. Az én megmászandó hegyeim, bokatoró ösvényeim, fullasztó lópvilágaim odabent voltak, így ösztönösen kerestem a biztonságos, önmagukat erőfeszítés nélkül adó helyeket. A kis tó és környéke ilyen nekem. Úgy lehetek benne újra és újra, hogy nem kérdés, alkalmas vagyok-e rá, nincsenek feltételei, nem kell megfelelnem neki.

Összeszámolni sem tudnám, hányszor láttam, ahogy mögöttük a hegyet is, ami hegynek elég apró, de bennem sokkal magasabb, mint a valóságban. Télen dércsípte csipkebogyóért járok oda, és az első fűgét is ott találtam, az egyik elhagyott, kiégett faház kertjében. Több ilyen elvadult kert is volt ott, visszaharapta magának őket az erdő. A hegy lábánál a szűkülő tóvilág, az egykori mezőket beépítették, ha kora este járok arra, a félhomályban a hegyről ablakszemek hunyorognak rám. Nádas, tómeder, amelyet hol kikotornak télen, hol nem. Láttam felégetve, elszenesedett padokkal, meggyalázott pihenőkunyhóval. Csúszkáltam borostás, téli jégarcán, amelyet a nádas elszáradt torsai bökődtek át. Láttam sűrű gémet, ahogy hegyes, szigonyyszerű csőrének egyetlen pontos mozdulatával szűrja át az életet a hal vagy béka testében. Ideje sincs bennük a halálnak fájni. Régebben éjszakánként fülemüléket is lehetett hallani, de amióta kiirtották a bozótost, azóta máshol raknak fészket.

Tudom, hol terem a tó partján lucerna, lóhere, melyik fán keressem eső után azt a taplósze-

rű, napsárga gombát, amelyet fűzfátüdőnek is neveznek. Ezeket a fűzfákat számontartom. Mindegyiket, amióta ide költöztem, erre a talán végleges helyemre. Most is búcsúzom kettőtől. Korhadtan állnak, lombhajukat vesztve, már nem adnak gévának helyet, a tajtékos kabócák lárvái sem rajtuk raknak burokfészket. Nem tudtak vigyázni magukra, menniük kell. A többieket, az élőket viszont megszállják a kabócák, ezek a különös lények: lárváik a fűzfaágak levélnyalábjai között építenek varázsölcstől önmaguk köré. Ha alattuk járok, mintha eső permetezne: átlátszó cseppek hullanak karomra, vállamra. Amikor először éreztem a bőrömmön, nem tudtam még, hogy a habfészkekből jönnek. Ez védi meg a lárvákat a kiszáradástól, a legfőbb ellenségtől.

Eső hetek óta nincs, mégis, valahogy tartalékaiból újraszüli magát a természet.

Így kellene, így kellene nekem is, mondom egy újabb félelmes időszakban, mert nem akarok máshová költözni, ahogy a fülemülék tesz, hanem maradni akarok, elbújni, kivárni, felnevelni, akit lehet, az út végére talán még önmagam is.

Olyan szeretnék lenni, mint azok az apró állatok a fűzfákon: képes arra, hogy magamból növeszthessek védőburkot, ami megóv és oltalmaz, amíg olyan erős nem leszek, hogy biztonságosan kimászhatom belőle, aztán egyszer majd végleg elhagyom. Hogy el tudjak hagyni mindent és mindenkit, amikor már nem tud védeni. El tudjam földelni azt is, aki bennem halt el, de életet tudjak adni annak, aki továbbmegy.

És akkor hirtelen újra felerősödött bennem annak az asszonynak a képe. Világosan láttam őt: a bőség kosarát kínálta nekem, és végre, azt hiszem, megértettem, mit üzen. Talán tömött hajam is azért fogom fel időnként kontyba, hogy rá hasonlítsak. Arra, aki kiköhögte magából az életet. Hogy helyette is éljek.

Aranyvessző lehessenek, ágvégi cinkehang, berkenye bogernyőjében pókfonál.

Hogy minden tavasszal újraszüljem magam.